

Perustutkintojen uudet tutkinnonperusteet työntekijöiden näkökulmasta

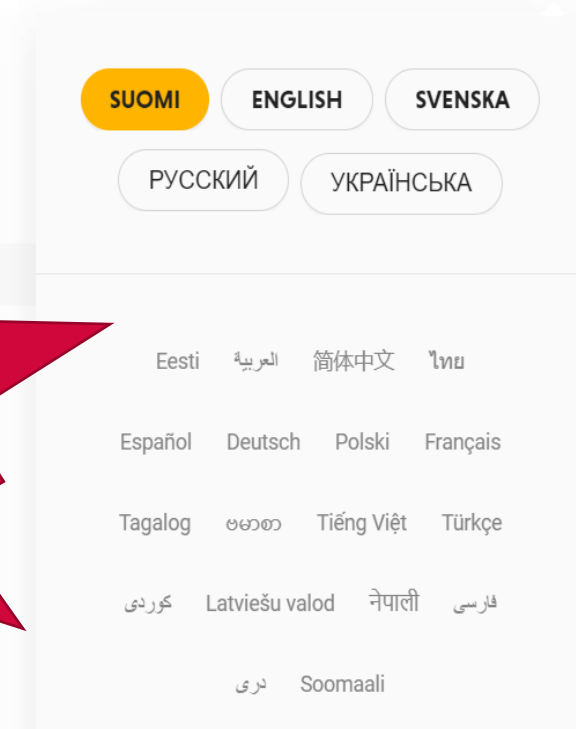
Anne Karjalainen, talousjohtaja (va.), rehtori
Tutkintomestarit ry syysseminaari 19.11.2022

Yhteiset tutkinnon osat (YTO) 1.8.2022

- Merkityksellinen koko väestölle mm. työllistymisen ja jatko-opintovalmiuksien osalta.
 - Edistää kognitiivisia taitoja, joita tarvitaan työelämässä mm. ajattelu, oppiminen, ongelmanratkaisu, päättely, keskittyminen.
 - Yhteiset osat helpottavat myös silloin jos vaihtaa tutkintoa.
 - Osaamistavoitteet ovat selkiytyneet
 - Ovatko arviointikriteerit liian yleisiä? Kuinka työelämän arvioijat pystyvät arvioimaan?
 - Onko vuorovaikutustaidot riittävää? Työelämässä tarvitaan luku- ja kirjoitustaitoja sekä tiedon hankintaosaamista.
- **Tyydyttävä 1**
 - tarvitsee ajoittain tukea rutiinomaisissa tilanteissa
 - toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa asianmukaisesti
 - tuntee osa-alueen sisältämiä peruskäsitteitä ja tietoja
 - käyttää perustietoa kaavamaisesti
 - arvioi suoriutumistaan
 - **Tyydyttävä 2** toimii pääosin omatoimisesti rutiinomaisissa tilanteissa
 - toimii tutuissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti
 - tuntee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
 - käyttää perustietoa tarkoituksenmukaisesti
 - arvioi suoriutumistaan ja tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
 - Sivunvaihto
 - **Hyvä 3** toimii omatoimisesti rutiinomaisissa tilanteissa
 - toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti
 - ratkaisee tavanomaisia ongelmatilanteita
 - hallitsee osa-alueen keskeiset käsitteet ja tiedot
 - käyttää tietoa monipuolisesti
 - arvioi suoriutumistaan ja tekee ehdotuksia toimintansa kehittämiseksi
 - **Hyvä 4** toimii omatoimisesti rutiinomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa
 - toimii tavanomaisissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti
 - ratkaisee ongelmatilanteita käyttäen monipuolisia tapoja
 - hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot sekä tunnistaa siihen liittyviä erityispiirteitä
 - soveltaa tietoa monipuolisesti ja perustellusti
 - arvioi suoriutumistaan realistisesti sekä tunnistaa vahvuuksiaan ja kehittämisen kohteitaan
 - **Kiitettävä 5** toimii omatoimisesti ja suunnitelmallisesti rutiinomaisissa ja vaihtelevissa tilanteissa
 - toimii vaihtelevissa vuorovaikutustilanteissa yhteistyökykyisesti ja rakentavasti
 - ratkaisee ongelmatilanteita monipuolisilla tavoilla ja tekee kehittämissuhteita
 - hallitsee osa-alueen käsitteet ja tiedot laaja-alaisesti ja syvällisesti
 - soveltaa tietoa monipuolisesti, perustellusti ja kriittisesti
 - arvioi suoriutumistaan realistisesti ja esittää perusteltuja ratkaisuja osaamisensa kehittämiseksi

Yhteiset tutkinnon osat (YTO) ja valinnaiset osaamistavoitteet 1.8.2022

- Työelämässä toimiminen
 - Työyhteisötaidot
 - Työsopimus
 - Työlainsäädäntö
 - Työturvallisuus
- Mahdollisuus syventää ja laajentaa osaamista, mikä on tärkeää jatko-opintoja ajatellen sekä työelämän kielitaidon parantamiseen.
- Avoimia ammattiopistoja, joissa voisi täydentää myös yhteisten tutkinnon osien (YTO-aineet) opintoja jatko-opintoja ajatellen (?)

Työpaikkaohjaaja

Työpaikkaohjaajan asema, oikeudet ja palkkiot

a) Palkkio

- Työpaikkaohjaaja vastaa oppisopimus-, koulutusopimus tai korkeakouluopiskelijoiden ohjaamisesta. Työpaikkaohjaaminen edellyttää vastuunkantoa opiskelijoista sekä oman ammatillisen ja pedagogisen osaamisen ylläpitoa ja kehittämistä. Koulutusjärjestelmän kannalta on tarkoituksenmukaista, että tehtävästä maksetaan asiallista palkkiota. Palkkion suuruudesta sovitaan paikallisesti. Palkkio voidaan maksaa kiinteänä kuukausittaisena lisäkorvauksena, tunti- tai päiväkohtaisena korvauksena, sekä porrastaa ohjattavien lukumäärän suhteen.

a) Ajankäyttö

- Työpaikkaohjaajalla tulee olla riittävästi ohjaustehtävään varattua työaika. Työpaikkaohjaajan oman työn mitoituksessa on huomioitava ohjaustehtävä.

a) Koulutusoikeus

- Ohjaamiseen liittyviä valmiuksia tulee vahvistaa työpaikkaohjaajan tehtävään liittyvällä koulutuksella. Työpaikkaohjaajalla on oikeus riittävään koulutukseen – esimerkiksi 5 osaamispisteen laajuinen työpaikkaohjaajaksi valmentava tutkinnon osa tai kahden päivän kestoinen koulutus.

Perustutkinnot työelämän näkökulmasta

- Tarvitaanko tutkintoja vai osaamista?
- Riittääkö perustutkintojen osaaminen työelämässä?
- Löytyykö valmiita osaajia vai pitääkö työnantajan enemmän kouluttaa itse?
- Työvoiman saatavuuden haasteena mm. Työkykyongelmat, työolot, palkkaus, perehdytys, mahdollisuus kouluttautua.
- Palvelevatko laajat ”sateenkaari”-tutkinnot työelämää?
- Tutkintojen epätasaisuus: sosiaali- ja terveysalan tutkinnon perusteet n. 500 s
- Tarvitaanko englanninkielisiä tutkintoja? Mikä on riittävä suomen kielen osaaminen?
- Tarvitaanko moniosaajuutta?
- Pienet osaamiskokonaisuudet työelämässä jo oleville.

Ammattien ja tehtävien kehityssuunnista

- Monissa ammateissa tehtäväkokonaisuudet laajenevat, esim. yhdistelmätyöt keittiö- ja puhtausalalla.
- Joillakin aloilla tehtäväkuvissa myös eriytymistä, esim. varhaiskasvatuksen lastenhoitajat (vs. opettajat, sosionomit), joiden tehtävissä monenlaiselle osaamiselle on käyttöä sekä hoiva-avustajat (välitön/välillinen työ).
- Lähes kaikissa tehtävissä digiosaamisen vaatimukset kasvaneet ja kasvavat edelleen; onko välttämätöntä kaikkien osata ja käyttää työaikaan tietoteknisiin töihin, vai olisiko moniammatillinen tiimityö toimivampi ratkaisu?
- Työelämän yleisessä murroksessa pitkät työurat vähenevät (vrt. Hyvinvointialueet). Siirtymät tehtävästä toiseen vaativat lisäosaamista. Osaamista kertyy koulutuksen ohella työurien monista tehtävistä.
- Koulutuspolkujen muuttuminen: ennen alhaalta ylöspäin, nyt myös päinvastoin, kun korkeakoulutuksen jälkeen voidaan hankkia ammatillinen koulutus.
- Onko koulutusrakenteet kunnossa siten, että aina ei tarvitse suorittaa koko tutkintoa (moduulit, aikaisempien tutkintojen tunnustaminen ym.) lisäpäätevoitymiseksi, jotta vältetään urakehityksen umpiperät.

Ammattien ja tehtävien kehityssuunnista

1. Kehittykö työelämä koko ajan osaamisen kannalta vaativammaksi?
2. Eikö tietotekniikan, koneiden ja laitteiden pitäisi helpottaa osaamista?
3. Vai ovatko uusi tietotekniikka, koneet ja laitteet koko ajan vaativampia: helpottavat työtä jos niitä oppii käyttämään?
4. Kehittyvätkö toimintatavat tekniikka edellä vai palvelevatko tekniikat toimintaa?
5. Muuttuuko maailma (?) koko ajan vaativammaksi perustason henkilöstön kannalta: tietotulva, tekniikat ja varsinkin muutosten nopeus?
6. Onko muutosten nopeus tekijä, joka luo osittaisen illuusion osaamisvaatimusten kasvusta?
7. Lisäävätkö uudet lait ja säädökset sekä suositukset työn vaativuutta?
8. Ovatko kaikki jatkossa jonkin asteisia moniosaajia?
9. Katoaako perustyön arvostus, ei osata käyttää uusia välineitä?
10. Mihin ja miten työllistyvät henkilöt, joilla ei ole muutoksen vaatimia taitoja?
11. Ydinosaamisen ymmärtäminen: tekninen osaaminen saattaa antaa liioitellun kuvan henkilön osaamisesta: sosiaaliset taidot vs. digitaidot?
12. Mikä on riittävä osaamistaso kuhunkin tehtävään ja sen vaatimuksiin?
13. Monet ovat moniosaajia, miksei laajaa osaamista käytetä (lähihoitajista 30 % täydellisiä alanvaihtajia, mm. merkonomeja)?
14. Mikä on linja työnkuvien rajaamisessa: tiukka vai joustava rajaus?
15. Kirjaamisen määrän kasvu suhteessa henkilöstön kykyyn tuottaa vapaata tekstiä tuottaa merkittäviä vaikeuksia (juridiset haasteet)?
16. Osaamisvaatimusten muutos eri tyyppisissä tehtävissä kuten työntekijä-siivooja tai asiantuntija-toimitsija

Pohdintaa

- Miten osaamisvaatimusten kasvu olisi määriteltävä
 - Toisen ammatin tai sen osien hallintaa, esim. yhdistelmätyöt?
 - Kokonaan uusien osaamisalueiden, tieto- tai taitokokonaisuuksien osaamista?
 - Olemassa olevan osaamisen/tieto-aidon laajentamista/syventämistä/päivitystä, esim. tietotekniikka?
- Moniosaajuus?
 - Työntekijät ovat käytännössä moniosaajia, esim. lähihoitajakoulutuksessa olevista 30 %:lla on aiempi tutkinto, useimmiten eri koulutusala
 - Työtehtävät kuitenkin rajataan tehtävämäärittelyillä mm. henkilöstömitoituksen ja palkkaukseen liittyvien intressien vuoksi
 - Yhdistelmätyössä moniosaajuutta ei välttämättä huomioida palkkauksessa.
 - Työnantaja määrittää heille tehtäväkohtaisen palkan tehtäväkuvauksen ja vaativuuden perusteella (KVTES liite 8).
 - Julkisella sektorilla TVA. Onko moniosaajuus vaativaa?

Puhtaus- ja kiinteistöpalvelualan perustutkinto

- Osaamisalat:
 - Kotityöpalvelujen osaamisala – tutkintonimike: **Kodinhuoltaja**
 - Toimitilahuollon osaamisala – tutkintonimike: **Toimitilahuoltaja**
 - Kiinteistönhoidon osaamisala – tutkintonimike: **Kiinteistönhoitaja**
- Työvoimapula – kuinka houkutella?
 - Alan vetovoiman lisääminen.
 - Koulutuksen ja siitä saatavan hyödyn konkretisointi voisi lisätä alan pitovoimaa.
 - Rekryilmoituksia pitäisi kehittää niin, että ne kuvaisivat työtä aidosti.
 - Työnantajan lisätyön tarjoamisvelvoite.
 - Kielikoulutusta työn ohessa
- Huom. JHL-opisto kehittänyt bioturvallisuuskortin
Facebookissa: www.facebook.com/evaitatyonmuutokseen
Twitterissä: @evaitatyonmuut1

Kasvatus- ja ohjausalan perustutkinto

- Osaamisalat:
 - Varhaiskasvatuksen ja perhetoiminnan osaamisala – tutkintonimike: **Lastenohjaaja**
 - Nuoriso- ja yhteisöohjauksen osaamisala – tutkintonimike: **Nuoriso- ja yhteisöohjaaja**
 - Kommunikaation ja viittomakielisen ohjauksen osaamisala – tutkintonimike: **Kommunikaation ja viittomakielen ohjaaja**
- Miten Kasvatus- ja ohjausalan eat palvelee?
- Mitkä ovat opintopolut eteenpäin?
 - Lastenohjaaja => VAKA opettaja – miksei 60 op AMK-tutkinto?
 - Nuoriso- ja yhteisöohjaaja => yhteisöpedagogi

Liiketoiminnan perustutkinto - merkonomi

- Laaja-alaiselta tarjottimelta voi valita mitä vain
 - asiakaspalvelu, myynti ja palvelumuotoilu • kirjanpito, palkanlaskenta, laskutus ja reskontran hoitaminen • kirjastopalveluissa toimiminen • projektissa toimiminen ja tapahtumatuotanto • markkinointiviestintä ja sisällöntuotanto • henkilöstön tukipalvelut ja logistiikkapalvelut • finanssipalvelut ja asiakkuuksien hoitaminen • yritystoiminnan suunnittelu ja yrityksessä toimiminen
- Onko tutkinto kärsinyt jo inflaation? Pitääkö merkonomin osata Excel ja kirjanpito?
- Pärjääkö taloushallinnon tehtävissä tai palkanlaskennassa?
- Julkisella sektorilla (kunnat, srk, valtio) eläköityminen vahvaa Itä-Suomessa
- Julkisen sektorin näkökulmasta työperäinen maahanmuutto ei ole ratkaisu toimialalla, koska edellytyksenä on suomen ja ruotsin kielen taito sekä Suomen lainsäädännön tuntemus.
- Edellyttää vahvaa digitaalista osaamista. Tulisiko olla tarjolla yleisiä digitaalisia osia?
- Työttömänä on paljon yleissihteereitä – voidaanko heitä kouluttaa?

Sosiaali- ja terveysalan perustutkinto

- Osaamisalat:
 - Vammaistyön osaamisala
 - Sairaanhoidon ja huolenpidon osaamisala
 - Jalkojenhoidon osaamisala
 - Mielensterveys- ja päihdetyön osaamisala
 - Ikääntyvien hoidon ja kuntoutumisen osaamisala
 - Perustaidon ensihoidon osaamisala
 - Suunhoidon osaamisala
 - Lasten ja nuorten kasvatuksen ja hoidon osaamisala

Pienet osaamiskokonaisuudet

- Kyettävä rakentamaan työelämälle sopivia pieniä koulutuskokonaisuuksia (micro-credentials), joita on mahdollista opiskella työn ohessa ja työnantajan tukemana eri koulutusaste.
- Hoiva-avustajan koulutuksen virallistaminen
- Hoiva-avustajan koulutuksen opintopolut => Lähikuntouttaja => Lähihoitaja => sairaanhoitaja/fysioterapeutti
- komissio julkaisi 10.12.2021 ehdotuksensa neuvoston suosituksiksi pienistä osaamiskokonaisuuksista (COM(2021) 770 final)
- EU standardi pienille osaamiskokonaisuuksille
 - Jäsenmaiden tulisi ottaa käyttöön seuraavat elementit pienten osaamiskokonaisuuksien standardin luomiseksi: oppijan tunnistaminen, pienen osaamiskokonaisuuden nimeke, todisteen myöntäjän maa/alue, todisteen antaja, todisteen päivämäärä, oppimistulos, opintomäärä (käyttäen ECTS-mitoitusta jos mahdollista), opintojen taso (käyttäen EQF luokitusta, jos mahdollista), arviointitapa, osallistumistapa ja laadunvarmistuksen tapa

Uuden mallin mukainen koulutuspolku

Avustamisen ja liikkumisen perusteet-

Lähiavustajakoulutus 105 osp

Kasvun ja osallisuuden edistäminen 25 osp
(Sosiaali- ja

Ikääntyvien osallisuuden edistäminen 35 osp
(Sosiaali- ja

Toimintakyvyn yksilöllinen edistäminen/tukeminen voimavaralähtöisesti asiakkaan kotona 15 osp
(Sosiaali- ja terveystieteiden

Yksilöllinen liikunnan ohjaaminen 30 osp
(Liikunnan ohjauksen AT)